

Bruk av ukvalifisert tolk i politiavhør

På hvilke måter er bruken av ukvalifisert tolk
problematisk i politiavhør?

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2021

Kand.nr : 820

Antall ord: 6596

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	2
1.1	<i>Problemstilling og avgrensning</i>	3
1.2	<i>Begrepsavklaring</i>	3
2.0	Metodisk og teoretisk forankring	3
2.1	<i>Valg av litteratur og kildekritikk</i>	4
2.2	<i>Forforståelse</i>	6
3.0	Oppgavens hoveddel	7
3.1	<i>Hva er tolking?</i>	7
3.2	<i>Tolking i politiavhør</i>	8
3.3	<i>Hvem kan tolke?</i>	9
3.4	<i>Empiriske undersøkelser</i>	11
3.5	<i>Diskusjon</i>	15
4.0	Avslutning	17
	Litteraturliste:	19
	Selvvalgt pensum:	21
	Vedlegg 1 - Liste over søkeord	23
	Vedlegg 2 - Nasjonalt tolkereisters kvalifikasjonskategorier	24
	Vedlegg 3 - Retningslinjer for god tolkeskikk	25

1.0 Innledning

Befolkningen i Norge blir stadig mer mangfoldig. Antall innvandrere i Norge har mer enn doblet seg siden 2008 til i dag, fra 380 644 til 800 094. Dette utgjør 14,8% av befolkningen (Steinkellner & Gulbrandsen, 2021). Det finnes tall på 300 ulike språk representert i den norske innvandrerbefolkningen (Wilhelmsen, Holth, Kleven, & Risberg, 2013, s. 24). Politiet møter publikum i mange forskjellige situasjoner. Det kan være på serviceoppdrag, i en forvaltningsoppgave eller under etterforskning, som for eksempel i et avhør. I noen av disse møtene snakker ikke publikum norsk og det kan derfor oppstå behov for tolk. Et viktig element i møtet med minoriteter, er hvordan språklige minoriteter forstår politiet, og ikke minst blir forstått av politiet. Det er ikke bare minoriteten som har behov for tolk, det har også politiet. Hvis ikke kvaliteten i dette arbeidet er godt nok, kan en del av befolkningen risikere å bli misforstått og ikke bli hørt, noe som kan få fatale konsekvenser. I NOU 2007:7, som var en gjennomgang av Fritz moen-saken, ble kommunikasjonsutfordringer problematisert (Lian & Mork-Johansen, 2020, s. 5). En mer mangfoldig befolkning i Norge øker behovet for tolk i politiet. Spesielt i avhør er det viktig at avhørte og avhører forstår og blir forstått av hverandre. Noe som kan være avgjørende for å forhindre justismord.

Det har vært flere medieoppslag med kritikk rundt bruken av tolk i politiet. I en artikkel i Dagbladet hevder Advokat Klevenberg å ha opplevd tolker som ikke har hatt gode nok språklige kunnskaper til å kunne fungere som tolk og mener dette er en fare for rettsikkerheten (Hultgren, 2016). NRK publiserte en artikkel hvor det hevdtes at 6 av 10 tolker som jobber for politi og helsevesen er ufaglærte, og artikkelen trekker frem utfordringer ved misforståelser og taushetsplikt. Det trekkes blant annet frem en dom som skal ha blitt opphevet grunnet tvil om tolkingen i politiavhøret (Hole & Korsnes, 2020). Tolkens etikk ble også debattert i mediene etter at en tolk uttalte seg til VG om en person tolken hadde tolket for. I artikkelen blir den intervjuede sitert som tolk og kommer med en rekke utsagn knyttet til tolkeoppdraget (Hassan, 2020). I etterkant kom det flere debattinnlegg. Blant annet to innlegg i Aftenposten som trekker frem at tolken har brutt god tolkeskikk og at tolker har taushetsplikt ved tolkearbeid for politiet gjennom forvaltningsloven (Buzungu & Nordhuus, 2020) og (Rieber-Mohn, 2020). Bruken av tolk i politiarbeid kan være kritikkverdig, og dette er en viktig årsak til å se grundigere på temaet.

1.1 Problemstilling og avgrensning

Fra nyhetsartiklene nevnt i avsnittet over kommer det frem påstander om at kvaliteten i tolkearbeidet ikke er godt nok, og at det brukes ukvalifiserte tolker. På bakgrunn av dette er det interessant å se på utfordringene knyttet til bruken av ukvalifiserte tolker. Temaet er omfattende og det må defineres en problemstilling som oppgaven vil forsøke å svare på. Dalland sier at en problemstilling er «et spørsmål som blir stilt med et bestemt formål, og på en presis måte lar seg belyse gjennom bruk av fagets metoder» (2017, s. 107). En problemstilling bør være interessant, meningsfull, relevant, bidra til faglig utvikling, være enkel og avgrensende (Dalland, 2017, s. 108). Jeg vil med denne oppgaven belyse problemstillingen:

Bruk av ukvalifisert tolk i politiavhør. På hvilke måter er bruken av ukvalifisert tolk problematisk i politiavhør?

Oppgaven vil avgrenses til talespråktolking av fremmedspråk i politiavhør. Utfordringer ved tolkens utførelse av tolkingen under avhøret vil bli belyst. Oppgaven vil utforske utfordringer relatert til avhører og tolken. Anskaffelse av tolk vil heller ikke bli gitt oppmerksomhet. Dette er relevant til problemstillingen, men grunnet oppgavestørrelsen vil det ikke bli mulighet til å se på dette.

1.2 Begrepsavklaring

- Tolkebruker: Den som bruker tolk, i politiavhør blir dette avhører.
- Tolkemediert samtaler: Samtalesituasjoner hvor tolk blir benyttet
- Avhørte: Den som blir avhørt i et avhør, enten fornærmede, vitne eller mistenkt/siktet i en sak.
- Avhører: Den polititjenesteperson som utfører avhøret, betegnes også som etterforsker i saken.

2.0 Metodisk og teoretisk forankring

En metode kan beskrives som veien mot målet, og man må velge den metoden som best vil belyse problemstillingen (Dalland, 2017, s. 54). Metoden blir redskapet til å lage oppgaven og ved innsamling av data. Metode kan deles i kvantitative orienterte metoder og kvalitative orienterte metoder. De utelukker ikke hverandre, men de bidrar på ulike måter å beskrive

fenomener. De kvantitative metodene gir målbare enheter som tall for et fenomen, mens de kvalitative metodene gir meningsinnhold (Dalland, 2017, ss. 51-52). Denne oppgaven vil være teoretisk, der allerede eksisterende forskning vil bli brukt til å belyse problemstillingen. Denne tilnærmingen er en litteraturstudie, der allerede eksisterende teori og forskning om emnet vil bli systematisk innhentet og gjennomgått (Grønmo, 2016, ss. 42-43). Funnene vil deretter bli drøftet opp mot problemstillingen.

Grønmo (2016) definerer teori slik:

Teori bygger på systematisk refleksjon om samfunnsforhold. Teori omfatter et sett av begreper og relasjoner som står i et gjensidig forhold til hverandre, og som sammenfatter og ordner forutsetninger, antagelser og kunnskap om samfunnet. (s. 52)

og empiri slik:

«Empiri er erfaringsbasert informasjon om faktiske forhold i samfunnet» (s. 52).

Samfunnsvitenskapelig forskning er et samspill mellom teori og empiri. Ved å lage en problemstilling basert på nåværende teori, kan man undersøke realiteten av denne teorien gjennom å gjøre empiriske undersøkelser (Grønmo, 2016, s. 50). Teorien brukt i denne oppgaven vil altså dreie seg om tolkens og politiets samhandling i et avhør. Begreper knyttet til tolkeyrket vil bli belyst for økt forståelse av tolkens forutsetninger. Det er også viktig å sette dette i sammenheng med politiets egen etterforskningsmetodikk og de juridiske retningslinjene til bruk av tolk i et politiavhør. For å understøtte dette vil oppgaven forsøke finne praktiske eksempler på bruk av tolk i politiavhør gjennom empirisk forskning.

2.1 Valg av litteratur og kildekritikk

Oppgaven baserer i hovedsak på samfunnsvitenskapelige kilder og noen juridiske kilder. Samfunnsvitenskapen omhandler refleksjon rundt faktiske forhold i samfunnet. Litteraturen vil være forskningsbaserte, med både teoretiske og empiriske studier. De empiriske studiene vil være basert på både kvalitative og kvantitativ data.

Fagbøker vil bli brukt for å samle teori og for å forklare fenomener og metoder innen tolke- og politiarbeid. Det har også blitt tatt i bruk ulike databaser for å søke etter relevant litteratur, og i hovedsak har søkemotorene Oria og Google Scholar blitt brukt. For å sette temaet inn i kontekst er det søkt etter nyhetsartikler og debattinnlegg som er relevante for temaet ved å

bruke Google News. Søkeord har blitt systematisert i en tabell for å holde oversikt (se vedlegg 1). Før kildesøk ble noen kriterier satt. Kriteriene er valgt for å sikre at oppgaven baserer seg på vitenskapelige kilder og forskning, at det er god kvalitet på kildene og at de er relevant for oppgavens tema. Ved å bruke søkeord og sette et krav om tid, så sikres oppgaven ny og relevant forskning. De språklige kriteriene gjør arbeidet lettere, siden kildene kan forstås av oppgaveskriver. Kriteriene for utvelgelse av litteratur er følgende:

- De skal inneholde et eller flere av søkeordene i vedlegg 1.
- De skal være skrevet på dansk, engelsk, norsk eller svensk.
- De skal være fra etter år 2000.
- Det skal være en form for fagtekst

Kontinuerlig gjennom innhenting av litteratur har kildenes relevans blitt vurdert. For å belyse teorien i oppgaven er det i hovedsak brukt fagbøker. Belysing av tolketeori er basert på to bøker; *Den topartiske tolken* av Hanne Skaaden og *Tolking i Justissektoren* av Hanne Mørk. Skaadens bok er blant annet pensumlitteratur i tolkemner på OsloMet og Høgskolen på Vestlandet, og ved videreutdanning på Politihøgskolen. Mørk er statsautorisert translator med bred erfaring fra rettstolking som hun også har skrevet andre bøker om. I tillegg har også to internasjonale bøker blitt undersøkt; *Police Investigative Interviews and Interpreting: Context, Challenges and Strategies*. av Sedat Mulayim, Miranda Lai og Caroline Norma og *Ethics for Police Translators and Interpreters* av Sedat Mulayim og Miranda Lai. De knytter seg direkte opp mot tolking i politiet, og ved søk etter litteratur blir de ofte henvist til i andre artikler om temaet. For å belyse teori om politiavhør er boken *Etterforskning. Prinsipper, metoder og praksis* av Ole Thomas Bjerknes og Ivar A. Fahsing brukt. Dette er en pensumbok ved etterforskningsfagene på Politihøgskolen. Dette fremstår som gode kilder til teori om avhør, tolking og tolking knyttet til rettsvesenet og politiet.

Empirien er hentet fra forskjellige kilder. Blant annet kvantitative studier som spørreundersøkelsen i Lian og Mork-Johansens masteroppgave (2020) og en spørreundersøkelse utført av Jakobsen (2015), presentert i hennes artikkel. Mayfields (2016) spørreundersøkelse undersøker tolking i politiavhør både fra etterforskere og tolkens side. Disse kvantitative studiene undersøker tolkebrukeres opplevelser ved bruk av tolk og deres opplevde utfordringer med dette. Nilsens (2015) kvalitative studier av bruk av tolk i rettsforhandlinger og politiavhør, *Lik mulighet for å forstå og bli forstått*, belyser problemstillingen mer i dybden ved å analysere det tolkede materialet. Hale, Goodman-

Delahunty og Martchuks (2019) har gjennomført en kvantitativ og kvalitativ studie fra Australia som kan belyse temaet godt. Den sammenligner kvaliteten på tolking i avhør utført av kvalifiserte og ukvalifiserte tolker. De kvalitative studiene sier noe om de faktiske utfordringene, siden de analyserer selve tolkematerialet. Det kvantitative og kvalitative utvalget av kilder fungerer godt sammen for å belyse problemstillingen i oppgaven.

De australske og britiske kildene vurderes som relevante selv om det er ulikheter i både utføring av avhør i politiet, tolkenes kvalifikasjoner og befolkningsstruktur. Samtidig baserer både australsk og engelsk politi avhørsmetodikken sin på P.E.A.C.E. modellen, noe også den norske gjør (Bjerknes & Fashing, 2018, ss. 193-194), (Mayfield, 2016, s. 12) og (Mulayim, Lai, & Norma, 2015, s. 38). Både i Australia og England inneholder tolkenes kvalifikasjonskategorier diverse kursing og ved høyere kategorier, universitetsutdannelse og en form for statlig prøve (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, s. 7) og (Mayfield, 2016, s. 16). Dette er lignende kvalifikasjonskriterier som IMDi (2020a) bruker for å kategorisere kvalifiserte tolker i tolkeregisteret. Tolketeknisk oppstår gjerne de samme utfordringer grunnet at det også i Australia og England tolkes fra ulike fremmedspråk, slik som i Norge.

2.2 Forforståelse

Vi oppfatter virkeligheten gjennom våre sanser, og disse sansebildene tolker vi ut fra vår egen forforståelse (Thurén, 2009, s. 66). Vi tilegner oss teori og forestillinger om hvordan ting er gjennom hele livet, og ved erfaring kan vi revidere nettopp denne forforståelsen vi bringer med oss. Dette kalles en hermeneutisk sirkel, hvor forforståelse og erfaring lever sammen, og at etterhvert som man erfarer får man en bedre forforståelse (Thurén, 2009, ss. 69-70). Det er viktig at vi i undersøkelser prøver å være bevisst vår forforståelse (Dalland, 2017, s. 58).

Min forforståelse vil kunne påvirke hvordan jeg forstår materialet jeg innhenter til oppgaven. Hovedtyngden i min forforståelse ligger i politivitenskapen og etterforskningslæren i denne oppgaven. Både i praksis ved Drammen politistasjon og i deltidsjobb som grensekontrollør ved Oslo Lufthavn Gardermoen har jeg opplevd situasjoner hvor jeg har hatt behov for tolk for å utføre mine arbeidsoppgaver. Jeg har også studert fremmedspråk, både på universitetsnivå og på språkskoler. Gjennom studiet oversatte vi en rekke tekster og samtaler mellom norsk og arabisk. Her ble jeg klar over hvor viktig det er at den som oversetter har

god kunnskap om begge språkene. Jeg ble observant på hvordan ord kan ha tilsynelatende samme betydning, men samtidig forstås på så forskjellige måter at betydningen endres totalt. Dette gjør at jeg kan se utfordringer fra tolkebruker ståsted, men også være klar over lingvistiske utfordringer og hvor vanskelig det er å tolke fra tolkens side.

3.0 Oppgavens hoveddel

3.1 Hva er tolking?

Mørk (2019) definerer tolking som:

Tolking er en muntlig kommunikasjonsprosess mellom minst tre parter, der den ene parten kun deltar som formidler av de andre partenes budskap, gjennom simultan eller konsekutiv oversettelse av budskapet fra et språk til et annet. (s. 23)

Hvis vi drar definisjonen inn i et avhør, blir de tre partene: avhører, den avhørte og tolken. Tolken fungerer som et bindeledd som legger til rette for utveksling av budskap mellom de to andre partene som ikke snakker samme språk. Tolken er ikke en egen enhet i samtalen med egne meninger og opplysninger. For at dette skal fungere må tolken inneha visse egenskaper, disse er relatert til språklige ferdigheter, tolketeknisk kompetanse og personlig egnethet (Mørk, 2019, s. 23).

Tolking kan deles opp i to ulike grunnmetoder, simultan- og konsekutivtolking. I konsekutiv tolking skjer oversettelsen etter en uttalelse, gjerne når den som snakker gjør en pause. I simultan tolking skjer derimot oversettelsen samtidig som det snakkes (Skaaden, 2013, ss. 38-39). I en samtale er det mest naturlig å bruke en konsekutiv tolkemetode, siden et avhør er dialogbasert. Tolking kan også kategoriseres etter hvilke arenaer og situasjoner tolkingen skjer i. Skaaden (2013) kategoriserer tolking i: tolking på konferanser, tolking i retten og tolking i offentlig sektor. Disse har hun utarbeidet fra engelsk faglitteratur og er et forsøk på å differensiere mellom de ulike arenaene tolking skjer på (Skaaden, 2013, s. 42). Mørk bruker en annen terminologi og deler tolkekategoriene i: konferansetolking, delegasjonstolking, rettstolking og kontakttolking. Kategorien kontakttolking er avledet fra engelsk «*community interpreting*» som man finner i engelsk faglitteratur og navnet blir ikke helt treffende på norsk (Mørk, 2019, ss. 25-28). Derfor har både Mørk og Skaaden definert denne kategorien som tolking i offentlig sektor. Tolking deles opp i ulike kategorier, alt etter hvilken situasjon tolkingen skjer i. Det som kan utledes fra norsk faglitteratur er at tolking i politiavhør

kommer inn under tolking i offentlig sektor. Dette skjer i kombinasjon med rettstolking grunnet partenes rettsikkerhet. Tolkingen gjøres konsekutivt, altså tolkingen skjer etter en uttalelse og gjengivelsen av uttalelsen skjer når det oppstår pauser før enten samme person fortsetter, eller den andre parten uttaler seg videre.

3.2 Tolking i politiavhør

Avhøret er et av de viktigste og mest brukte etterforskningskrittene for politiet. Gjennom et avhør får politiet mulighet til å innhente informasjon som kan si noe om hva som har skjedd i en sak som etterforskes (Bjerknes & Fashing, 2018, ss. 28-29). Prinsippet om at avhørte skal få forklare seg så fritt som mulig står sentralt (Bjerknes & Fashing, 2018, s. 30). For å kunne gjøre dette må man ha en metode. Bjerknes og Fashing deler politiavhøret inn i forskjellige faser. Denne undersøkende avhørsmetoden er basert på den engelske P.E.A.C.E-modellen (**P**reparation and planning, **E**ngage and explain, **A**ccount probing and challenge, **C**losure og **E**valuation) og kjernemomenter for avhør utledes fra K.R.E.A.T.I.V. Dette står for kommunikasjon, rettsikkerhet, etikk og empati, aktiv bevisstgjøring, tillitt gjennom åpenhet, informasjon og vitenskapelig forankring (Bjerknes & Fashing, 2018, ss. 193-195).

Første fase av avhøret er planlegging og forberedelser, og her bør man spørre seg om det trengs tolk under avhøret. Det er også viktig å sette seg inn i den avhørtes bakgrunn, kulturelle hensyn og etnisk bakgrunn. Ved alvorlige saker så bør også tolken forberedes på vanskelige temaer som kan komme opp i avhøret (Bjerknes & Fashing, 2018, ss. 196,199-201). Før avhøret starter er det viktig at tolken er bevisst på at det må tolkes nøyaktig, og ved behov kan dette planlegges med avhører for å sikre best mulig kommunikasjon. Videre i fasen kontaktetablering forklarer tolken sin egen rolle i avhøret. Deretter går avhøret videre i en fri forklaring. Det er viktig at tolken er klar over egne kognitive biaser og ikke ubevist trekker den avhørtes troverdighet i tvil, noe som kan komme til uttrykk i tolkingen (Mulayim, Lai, & Norma, 2015, s. 52), (Mørk, 2019, s. 312). Deretter går avhøret over i sondering/konfrontering, deretter protokollering og avslutning, før det foretas en evaluering. Under protokollering skal avhøret leses opp og Mørk legger til at her burde avhørte i tillegg spørres om han har noen innvendinger eller merknader til tolkingen (Mørk, 2019, s. 314). Det tolken har gjengitt føres i en avhørsrapport og kan bli presentert i retten ved en senere anledning som avhørtes forklaring (Mulayim, Lai, & Norma, 2015, s. XXVIII). Tolken har

viktige oppgaver under et avhør, og tolken og politiet må ha god kommunikasjon mellom seg i de ulike fasene av et politiavhør.

Retten til tolk i politiavhør fremkommer ikke direkte i en lovtekst, men vi har flere lovhjemler som sikrer informasjonsutveksling, rettferdig rettergang og kontradiksjonsprinsippet. I henhold til straffeprosessloven §92 gis mistenkte muligheten til å komme med opplysninger som taler for sin fordel (Justis- og politidepartementet, 2005, s. 62) og (Skaaden, 2013, s. 28). I artikkel 5(2) i Den Europeiske Menneskerettighets Konvensjon kommer det frem at den som blir pågrepet skal få informasjon om grunnlaget og en eventuell siktelse på et språk han forstår (1999). Videre i artikkel 6(3) fremkommer det gjennom siktedes minsterettigheter at han har rett til å bli underrettet om siktelsen på et språk han forstår og rett på gratis tolkebistand. Dette gjelder også i forbindelse med politiavhør (Justis- og politidepartementet, 2005, s. 62). I straffeprosessloven §92 avhør av siktede og Påtaleinstruksen §8-2 andre ledd om politiavhør av mistenkte kommer kontradiksjonsprinsippet frem. I første del instruksen står det at avhøret skal skje på en måte som er egnet. Dette støttes av riksadvokatens rundskriv nr 2/2016 Politiavhør, her fremkommer det at:

Tolk (herunder tale- og tegnspråks tolk) er en sentral rettsikkerhetsgaranti ved avhør av personer med manglende språklig eller verbal kompetanse, og skal benyttes i situasjoner hvor den som skal avhøres ikke behersker språket eller har nedsatte kommunikative evner. (s. 6)

Tolk i øverste tilgjengelig kvalifikasjonskategori skal forsøkes benyttet. Dersom det av hensyn til etterforskningen ikke er tid eller vil medføre uforholdsmessig ulempe eller utgift å tilkalle tolk, eller tolkingen skjer over telefon eller via videooverføring, skal årsaken til dette protokolleres. Barn skal aldri benyttes som tolk (Riksadvokaten, 2016). Dette kan forstås som at det skal brukes tolk ved avhør av fremmedspråklig, slik at mistenkte kan gi en sammenhengende forklaring til sin fordel.

3.3 Hvem kan tolke?

Nilsen (2011) skriver at tolkeprofesjonen ikke har en beskyttet yrkestittel, og dermed ikke er knyttet opp mot spesiell kompetanse eller utdanning. Hvem som helst kan tolke og kompetansen er varierende. Mange tolker som brukes i politiavhør mangler både språklig

kompetanse og evner til å koordinere tolkemedierte samtaler. Tolkebrukere likestiller også det å være tolk og det å være tospråklig (Nilsen A. B., 2011, s. 65). Nilsen kaller de ukvalifiserte tolkene tospråklige hjelpere. Mayfield (2016) skriver i sin oppgave at ikke alle som er tospråklig innehar kompetanse til å tolke for rettsvesenet. Tolken må i tillegg til å være flerspråklig, ha et høyt nivå i begge språkene, ha kunnskap om juridiske termer og ha gode tolketekniske ferdigheter. For å oppnå denne kompetansen kreves ofte utdanning fra universitetsnivå, som for eksempel mastergrad innen tolkeemner. Hun trekker også frem at det er en mangel på annerkjennelse i offentlig sektor rundt tolkers profesjon og at dette underbygges av myten om at enhver tospråklig kan tolke. Dette gjør at ukvalifiserte eller delvis kvalifiserte brukes til å tolke i rettsvesenet grunnet den økte forespørselen etter tolker (Mayfield, 2016, s. 15).

Mulayim og Lai (2017) mener at tolkens kompetanse bør måles på hvor god tolken er til å sette mottakeren av tolketjenesten i samme språklige ståsted som en morsmålstaler. Altså hvordan tolken forstår og formidler budskapet, ikke nødvendigvis tolkens kompetanse innen juridiske termer og politidiskurs. Dette fordi morsmålstalere også har ulik kunnskap om juridiske termer, og vil dermed kunne ha utfordringer med å forstå de juridiske termene og prosessene som brukes i politiavhør og i retten. Bistand til å forstå dette er ikke en tolkeoppgave (Mulayim & Lai, 2017, s. 81).

Ved opprettelse av tolkeregisteret definerte IMDi (Integrerings- og mangfoldhetsdirektoratet) hva en kvalifisert tolk er i Norge. Tolkeregisteret er et register hvor alle kvalifiserte tolker kan registrere seg og er delt opp i kvalifikasjonskategorier (se vedlegg 2). For å være kvalifisert må man tilfredsstillere minimumskriterier for den lavest rangerte kvalifikasjonskategorien. Kategorinivået øker i sammenheng med formell utdanning og kurs inne tolking, og i øverst kategori A finner vi de tolkene med bachelorgrad og statsautorisasjon (IMDi, 2020a). Kategorinivåene sier ingenting om annen kompetanse eller erfaring en tolk kan ha. En kvalifisert tolk vil da være registret og oppfylle vilkåret fra minimum kategori E, mens en ukvalifisert tolk vil da være noen som ikke tilfredsstillere IMDi's kriterier. Uansett om de innehar kompetanse innen tolking eller ikke. IMDi har også utarbeidet etiske retningslinjer for god tolkeskikk (se vedlegg 3). Disse gjelder for tolker som er oppført i det nasjonale tolkeregisteret, og bør også brukes av alle som tolker, både i offentlig og privat sektor. Tolken skal selv vurdere sin egen kompetanse og om tolken er kvalifisert for oppdraget i henhold til retningslinjenes §1 (IMDi, 2020b). I tillegg til retningslinjer for god tolkeskikk, må også

tolker som brukes av politiet i særlig grad rette seg etter de yrkesetiske retningslinjene påtalemyndigheten har i forhold til objektivitet og upartiskhet i saksbehandling (Mørk, 2019, ss. 298-299).

3.4 Empiriske undersøkelser

I Jakobsens (2015) artikkel *Tolking i forbindelse med politiafhøring. Problemer og mulige løsninger* redegjør hun for resultatet fra en spørreundersøkelse hun foretok i 2012.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til rundt 2000 etterforskere i Norge som hadde gjennomgått et kurs i avhørsprinsippene K.R.E.A.T.I.V.E. Det var kun 164 etterforskere som svarte på undersøkelsen, noe som gjør det vanskelig å si hvor representative resultatene er.

Respondentene kommer fra ulike distrikt, arbeidsfelt og har forskjellig erfaring. Dette gir undersøkelsen et bredt utvalg. Undersøkelsen omhandlet i hovedsak avhørsprinsipper, men hadde også spørsmål rundt bruk av tolk i avhør. Gjennom disse spørsmålene har hun kategorisert fire fremtredende utfordringer: Tolkens kvalitet, kulturelle faktorer, muligheten for å skape kontakt og problemer med avhørsteknikker (Jakobsen, 2015, s. 9). Respondentene problematiserer både den varierende kvaliteten og tolkens rolleforståelse. Hun mistenker at det brukes ukvalifiserte tolker i avhørene (Jakobsen, 2015, s. 10). Grunnen til bruken av ukvalifiserte tolker kan være både at politiet ikke aktivt prøver å finne best kvalifisert tolk til oppdraget, kanskje grunnet uvitenhet om tolkenes utdanningsnivå. Eller at utfordringene er mer praktisk, som at det ikke finnes autorisert tolk i alle språk og hvis de finnes så er de ikke tilgjengelig. Et annet moment er at politiet kan ha liten tid til rådighet for å få utført et avhør og dermed er ikke autorisert tolk tilgjengelig på kort varsel. Jakobsen sier at grunnen til de opplevde utfordringene kan være at tolken er ukvalifisert, men det kan også skyldes at tolkebruket ikke har gitt tolken gode nok forberedelsesmuligheter (Jakobsen, 2015, s. 10).

Lian og Mork-Johansen (2020) redegjør for en spørreundersøkelse de har utført blant norske etterforskere spesifikt opp mot bruk av tolk i politiavhør. Noen av utfordringene som blir identifisert er at avhørsmetodikken mister sin funksjon, det er vanskelig å gjøre gode avhør ved kommunikasjon gjennom tolk og det var vanskeligheter med å få tak i kvalifiserte og kompetente tolker (Lian & Mork-Johansen, 2020, s. ii). Flertallet av respondentene svarer i undersøkelse at de før avhør gir tolken informasjon om hva saken dreier seg om og hvordan et avhør gjennomføres. Omtrent alle gir avhørte informasjon om tolkens rolle, og forsikrer seg om at tolken og etterforsker forstår hverandre (Lian & Mork-Johansen, 2020, ss. 54-55). 55%

av respondentene har opplevd å måtte avbryte et avhør grunnet forhold ved tolkingen og 26% er kjent med at det har kommet innsigelser på et avhør de har utført hvor det har blitt brukt tolk (Lian & Mork-Johansen, 2020, s. 63).

Blant de 26% som hadde opplevd innsigelser, utdypet 89% av respondentene hva innsigelsene gikk ut på. Svarene har blitt kodet og kategorisert i kategorier som omhandler tolkingens kvalitet, feil dialekt/språk, tolkens rolleforståelse, taktiske innsigelser, tolkens habilitet og feil kjønn på tolken (Lian & Mork-Johansen, 2020, s. 57). 57% av innsigelsene var knyttet til tolkens kvalitet som omhandler tospråklig kompetanse, mangelfull eller feil tolking, og dårlig språk (Lian & Mork-Johansen, 2020, ss. 64-65). I slutten av undersøkelsen ble etterforskerne spurt om hva de opplever som utfordrende, hvis noe, ved bruk av tolk. Lian og Mork-Johansen har kategorisert svarene til kategoriene: organisatoriske forhold, kommunikasjon og avhørsmetodikk, tolkingens kvalitet, manglende kontroll og tillit i avhørssituasjonen, avhørs kompetanse og opplæring, og annet. 30% av utfordringene som er opplevd er organisatoriske, 28% kommunikasjon og avhørsmetodikk og 22% rundt tolkens kvalitet (Lian & Mork-Johansen, 2020, s. 68). Kategorien omfatter kvalitet i tolking, tolkens kompetanse og tolkens rolleforståelse. Manglende norskkunnskaper hos tolken var en fremtredende faktor her. Flere etterforskere trakk også frem utfordringer rundt tolkens manglende kunnskap om avhørsmetodikk og politidiskurs (Lian & Mork-Johansen, 2020, ss. 71-72).

Mayfield (2016) har gjennomført en kvantitativ spørreundersøkelse blant 138 etterforskere og 90 tolker som har gjennomført avhør av fornærmede og vitner. 69% av tolkene rapporterte at de har opplevd utfordringer ved tolking i avhør, mens 46% av etterforskerne rapporterte om at de hadde opplevd utfordringer ved bruk av tolk (Mayfield, 2016, s. 29). Etterforskerne rapporterte om utfordringer med tolkens egen rolleoppfatning, filtrering av svarene fra avhørte, effektivitet i kommunikasjon og koordinering i samtalen, og sannferdig og nøyaktig gjengivelse i tolkingen (Mayfield, 2016, ss. 33-35). Det siste punktet mener Mayfield spesielt kommer til uttrykk ved bruk av ukvalifisert tolk. Andre utfordringer som også oppstår ved bruk av ukvalifisert tolk er at tolken stiller egne spørsmål, utelater utsagn fra tolkingen, ikke vil tolke kulturelt tabubelagte emner, og bias og manglende objektivitet. Både etterforskerne og tolkene ble spurt om de kunne nevne kun et område for forbedring, og begge gruppene nevnte opplæring (Mayfield, 2016, s. 40). I undersøkelsen sa 45% av tolkene at de ikke har hatt noen form for relevant opplæring i forhold til tolking i vitneavhør. Blant de som svarte at de hadde opplæring, viste de til blant annet kurs i “public service interpreting” og “police

interpretning”, eller andre kortere kurs eller kort opplæring med politiet (Mayfield, 2016, s. 26).

Nilsen (2015) har gjort en kvalitativ studie av avhør med tolk hvor hun har analysert lydbåndopptak av 5 politiavhør med tolk og 4 rettsforhandlinger med tolk. Hun har også intervjuet noen av de involverte partene i ettertid. Studien er basert på svært begrenset materiale, og man kan ikke trekke noen generelle konklusjoner fra resultatene (Nilsen A. , 2015, s. 46). Nilsen har identifisert tre hovedkategorier som utpekte seg som problemområder ved bruk av tolk i politiavhør og i rettsvesenet. Dette var bruken av tolk, språklige ferdigheter hos tolk og tolkeetikk. Under bruken av tolk trekker hun frem at det må settes av god nok tid, tolken må få mulighet til å forberede seg, tid til pauser og tolkebruker må vite hvordan han skal bruke tolken. Noe som gikk igjen var at tolkebruker snakket til tolken, og ikke til avhørte gjennom tolken. Da får tolken en rolle han ikke skal ha. En tolk ble også spurt hva siktede mener, og det skal ikke tolken trekke noen slutninger rundt. Det har også vist seg at en tolk har blandet seg inn i avhøret ved å stille egne spørsmål for å klargjøre om siktede erkjenner straffeskyld (Nilsen A. , 2015, ss. 53-56). I flere av sakene ble det brukt tolker som ikke var gode nok språklig. Dette førte til språklige misforståelser. I et avhør ble et utsagn fra mistenkte tolket feil slik at det fremsto som en sterk anklage fra mistenkte mot politiet, når det egentlige utsagnet ikke tilsa dette. I et annet avhør tolkes det feil flere ganger og viktige utsagn blir utelatt. Dette førte til at det kunne se ut som siktede forsøkte å vri seg unna spørsmålet (Nilsen A. , 2015, ss. 58-60). Studien viser at enkelte av tolkene ikke var godt nok forberedt og at de overvurderte egne kvalifikasjoner. En av grunnene til at enkelte tolker ikke var forberedt kan være at de ikke har hatt tilgang til saksinformasjon før oppdraget. I flere av tolkeoppdragene Nilsen har gjennomgått mener hun at tolkene burde trukket seg grunnet ikke akseptabel språklige ferdigheter (Nilsen A. , 2015, s. 64).

Selv om tolkebrukeren har vært fornøyd med tolkens arbeid, betyr ikke det at kvaliteten på tolkingen har vært god. Ved et oppdrag hvor etterforsker var fornøyd, fant Nilsen veldig mange feil. Det ble tolket mellom norsk og arabisk, og ved Nilsens gjennomgang viste det seg at tolken ikke kjente til polititerminologi på hverken norsk eller arabisk, og misforsto etterforsker ved flere anledninger (Nilsen A. , 2015, s. 65). I et annet oppdrag med flere misforståelser spurte Nilsen tolken om hva som var hans førstespråk, og det viste seg at dette ikke var det språket han tolket på. Russisk, som han tolket på, var hans andre eller tredjespråk. Siktede hadde også et annet språk enn russisk som førstespråk (Nilsen A. , 2015, ss. 67-68).

Det vises til flere eksempler i studiene av avhør hvor tolker endrer på utsagn og utelater informasjon. Nilsen legger til at dersom tolken siler utsagnenes relevans ut i fra egne meninger, så kan opplysninger som er relevant for saken gå tapt (Nilsen A. , 2015, s. 70). Det er etterforsker som må avgjøre hvilken informasjon som er relevant for saken og ikke. Per 2011 fantes det ikke spesielle utdanninger for tolking i rettsvesenet (Nilsen A. , 2015, s. 80). I undersøkelsen har det vist seg at rettsvesenet har brukt tolker som ikke er kvalifisert. Nilsen antok før studiet at dette gjaldt mindre språk med færre tolker, men at det også gjelder i de språkene hvor det finnes kvalifisert tolker.

Hale, Goodman-Delahunty og Martchuk (2019) har gjennomført en empirisk kvantitativ og kvalitativ studie hvor de har kalt inn tolker til å tolke i et simulert avhør. Avhøret baserte seg på en ekte sak og alle tolkene gjennomførte samme avhør. Tolkene ble gruppert i to grupper, kvalifiserte tolker og ukvalifiserte tolker. Dermed kunne de se på forskjellen på kvalifiserte tolkene og ukvalifiserte i forhold til kompetanse og prestasjon. 56 ukvalifiserte spansk-engelske tolker og 44 kvalifiserte spansk-engelske tolker deltok i studien (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, s. 6). Deltakerne ble først målt på prestasjon ved at avhørene ble transkribert og gjennomgått etter noen kvalitetskriterier. Kriteriene det ble målt etter var nøyaktighet i innhold, nøyaktighet i stil, kontaktetablering og formalia, om de overholdt tolkens retningslinjer, juridiske terminologi og politidiskurs, samtale koordinering og tospråklig ferdigheter (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, ss. 9-10).

Det var mer sannsynlig at de kvalifiserte tolkene var nøyaktig i tolking av innhold og stil enn de ukvalifiserte (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, s. 16). Det samme gjaldt gjengivelse av juridisk terminologi og politidiskurs, og å overholde de yrkesetiske retningslinjene. De kvalifiserte tolkene var betraktelig bedre på å koordinere samtalen og fremviste et høyere nivå på de tospråklige ferdigheter (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, ss. 12-13). Deretter ble det foretatt en kvalitativ analyse hvor de kom frem til at tospråklighet alene ikke garanterer kompetent tolking. Utdanning gjorde en betydelig forskjell i prestasjon på alle de forskjellige områdene som ble undersøkt, og kvalifiserte tolker gjorde det bedre på alle områdene. Jo høyere utdanningsnivå, jo bedre presterte tolken (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, ss. 15-16,18).

3.5 Diskusjon

Avhøret er kanskje det viktigste etterforskingsskrittet og ofte er det helt nødvendig for å kunne belyse hva som har skjedd i en sak. Samtidig har informasjon som fremkommer i avhøret lav pålitelighet, Bjørklund kaller dette avhørsparadokset (Granhag & Myklebust, 2005, s. 151). Ved bruk av avhørsmetodikk kan man derfor legge godt til rette for innhenting av informasjon. Mye tyder på at opplæring og innføring i tolkearbeid i politiet ikke er godt nok, og kan være særlig problematisk i politiavhør med ukvalifisert tolk. Gjennom fag som omhandler etterforskning og rapportlære får studenter på Politihøgskolen en innføring i bruk av tolk. Det er også utarbeidet sjekklistor tilgjengelig på KO:DE for avhør med bruk av tolk. I spørreundersøkelser fremkommer det at etterforskere selv mener de ikke innehar god nok kompetanse til å utføre avhør med tolk eller at de ikke har opplæring (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019), (Lian & Mork-Johansen, 2020) og (Mayfield, 2016). På den måten kan opplæringen til tolkebruk i politiet settes i tvil, og det er flere forskningsstadier som tyder på nettopp dette. Blant annet Nilsens (2015) undersøkelser viser at avhører ikke bruker tolken korrekt.

Det kommer frem at forhold i tolkingen kan føre til avbrutte avhør, og kvaliteten på avhørene ikke er gode nok (Nilsen A., 2015). I studien gjort av Mayfield (2016), trekker de frem viktigheten av god trening og opplæring i tolkebruk, og understreker dette som en viktig faktor i arbeidet for en bedre bruk tolk. Men på en annen side er det rapportert om avhør der avhører og avhørte er fornøyd med tolkearbeidet, og det har blitt identifisert feil (Nilsen A., 2015). Dermed kan man si at den subjektive opplevelsen av et avhør med tolk ikke nødvendigvis er en god nok rettesnor på om tolkearbeidet faktisk er godt nok. Både opplæring i politiet og opplæring hos tolker kan oppfattes som ikke tilstrekkelig, og kan føre til store feil og misforståelser i politiavhør

Det finnes ikke en komplett enighet om tolker burde ha spesiell opplæring i rettsvesenet og politiavhør. Hale, Goodman-Delahunty og Martchuk (2019) argumenterer for at det burde være spesiell opplæring for tolker som skal brukes i rettsvesenet og politiavhøret. De mener dette kan være med på å opprettholde prinsippene i avhørsmetodikken, og kan forhindre at tolken påvirker avhørtes utsagn. Tolker trent i avhørsmetodikk har større sannsynlighet for å tolke nøyaktig ved å være forsiktig med å forstyrre avhørerens mål med avhøret (Hale, Goodman-Delahunty, & Martchuk, 2019, s. 3). Gjennom opplæring av tolker kan tolking få økt kvalitet, og sannsynligheten for korrekt tolking øker. I motsetning til dette sier Mulayim

og Lai (2017) at tolkens kompetanse burde måles på hvordan tolken klarer å sette den avhørte i samme lingvistiske ståsted som en morsmålstaler. Altså at tolken ikke bør måles på kompetanse innen juridiske terminologi (Mulayim & Lai, 2017, s. 81). Morsmålstalere kan også ha problemer med å forstå juridisk termer eller politiets fagspråk. Samtidig sier §4 i retningslinjene for god tolkeskikk at tolken skal tolke innholdet i alt som sies uten å endre, fjerne eller legge til noe. Dette gjelder uansett om tolken er opptrent i avhørsmetodikk eller ikke (IMDi, 2020b). Kanskje en opplæring i avhørsmetodikk og hvordan politiet ønsker å innhente informasjon hadde gjort tolkene mer oppmerksom i arbeidet sitt. Dermed kunne man unngått situasjoner hvor tolken selv siler informasjon, utelater informasjon eller endrer på utsagn slik det fremkommer i Nilsens studie (2015).

Nilsen (2011) argumenterer for at hvem som helst kan tolke i offentlig sektor, det kan være ukvalifiserte eller kvalifiserte tolker. Det er tolkebrukeren som bestemmer dette, og blant noen tolkebrukere lever oppfatningen om at alle som er tospråklige kan tolke. Det er ikke alltid at valget av tolk er et aktivt valg, og avhører kan være fornøyd med tolkingen selv ved dårlig kvalitet. På en annen side er tolkebruker med liten sannsynlighet kvalifisert nok til å si om tolken han bruker gir en god nok gjengivelse av det som blir sagt. Som nevnt tidligere er ikke den subjektive opplevelsen av tolkearbeidet hos politiet vært korrekt med tanke på kvalitet. I tillegg sier Riksadvokaten (2016) i rundskriv at man skal forsøke å bruke den tolken med høyest kvalifikasjoner som er tilgjengelig. Tolken har også et eget ansvar for å vite om han er kvalifisert for oppdraget eller ikke gjennom §1 i retningslinjene for god tolkeskikk (IMDi, 2020b). Selv om tolken åpenbart ikke innehar god nok kompetanse, viser det seg at de ikke trekker seg fra oppdraget (Nilsen A. , 2015). Det er kun Nilsen som nevner dette spesifikt, men det kan jo også trekkes inn i andre studier hvor det er gjøres feil eller det er dårlig kvalitet i tolkingen, og tolken fortsetter. For at tolkebruker skal kunne reagere på kvaliteten, må feilene oppdages. Dette kan være vanskelig for tolkebruker å oppdage, fordi feilene skjer gjerne i gjengivelsen fra det språket tolkebruker ikke forstår. Selv om dette kan være problematisk opplever samtidig mange av tolkebrukerne at det gjøres feil ved tolkingen.

De samme opplevde utfordringene ved bruk av tolk i avhør går igjen, både i Australia, England og Norge. I Jakobsens (2015) undersøkelse kommer det frem at de norske etterforskerne opplever utfordringer med varierende kvalitet, tolkens rolleforståelse og å finne kvalifisert tolk. Blant respondentene i Lian og Mork-Johansens (2020) undersøkelse har flere fått innsigelser på tolkemedierte avhør. Innsigelsene knyttes blant annet til tolkingens kvalitet

og rolleforståelse. Tolkingens kvalitet rommer tospråklig kompetanse, og feil og mangelfull tolking. Respondentene i Mayfields undersøkelse opplevde utfordringer med tolkens rolleoppfatning, filtrering av svarene fra avhørte, koordinering av samtalen og nøyaktighet i gjengivelsene. Som vi ser av undersøkelsene går mange av de samme utfordringene igjen. De samme utfordringene blir bekreftet ved Nilsens (2015) undersøkelser av tolkemateriell. Tolkens språklige ferdigheter og etikk blir problematisert, blant annet ved at tolker ikke har god nok språklig kompetanse, utelater å gjengi utsagn og gjengir feil.

Jakobsen (2015), Lian og Mork-Johansen (2020), Mayfield (2016) og Nilsen (2015) sier at de tror at det blir benyttet ukvalifiserte tolker, men de har ikke spesifisert i undersøkelsene hva slags kvalifikasjoner tolkene kan ha. De kan dermed ikke si noe kvaliteten var bedre ved bruk av kvalifiserte tolker. Hale, Goodman-Delahunty og Martchuk (2019) kategoriserer sine funn i problemområder som er sammenfallende med de andre studiene brukt i oppgaven. Siden de i tillegg har sammenlignet prestasjonene mellom kvalifiserte tolker og ukvalifiserte tolker, kan de si noe om hvilke tolker som presterer best. Her fremkommer det at de kvalifiserte tolkene presterer bedre i alle kategoriene, og at nivået øker med jo høyere utdanning tolkene har. Derfor kan det ligge noe i deres argumenter for opplæring av tolker som skal brukes av politiet.

4.0 Avslutning

Gjennom drøfting i oppgaven har noen sentrale utfordringer med bruk av tolk i politiavhør blitt identifisert. Utfordringer med å gjengi sannferdig og korrekt, utfordringer med å koordinere samtalen, tospråklige ferdigheter og tolkens rolleforståelse. Disse utfordringene underbygger at det kan være ukvalifiserte tolker som er brukt. Kvaliteten på tolkingen øker betraktelig ved bruk av kvalifisert tolk. Det er alvorlig at noen tolkebrukere likestiller tospråklighet med evnen til å kunne tolke. Derfor er det viktig at dette får oppmerksomhet og at tolkebrukere blir klar over fallgruvene ved bruk av ukvalifisert tolk. Flere tolker burde kvalifiseres i flere forskjellige språk, og tolker som brukes av politiet burde ha en innføring i avhørsmetodikk og sentrale juridiske begreper. Det burde også være et fokus på forberedelser av både tolk og tolkebruker før et avhør. Det kan være fare for rettsikkerheten at det tolkes dårlig, og det er større sannsynlighet for at det tolkes dårlig ved bruk ukvalifisert tolk enn en kvalifisert tolk.

I løpet av praksisåret på politihøgskolen hadde jeg et avhør hvor jeg brukte tolk. På forhånd sjekket jeg det nasjonale tolkeregisteret. Jeg så raskt på de forskjellige kvalifikasjonskategoriene og jeg leste sjekklister for bruk av tolk i avhør. Før avhøret hadde jeg en tydelig rolleavklaring og redegjørelse for mine forventninger i forhold til tolkingen for tolken. Dermed oppstår det minst mulig misforståelser. Jeg passet på å snakke rolig og tydelig, og la inn pauser slik at tolken skulle få tid til å gjengi. Noe jeg var klar over grunnet min forkunnskap. Min opplevelse var at tolken gjorde jobben sin, gjenga kun det jeg sa. Etter avhøret snakket vi om erfaringene fra avhøret og om hvordan avhører kan legge best mulig til rette for tolken, slik at tolken kan gjøre jobben sin best mulig. Vi var begge fornøyd med oppdraget. Dette var en tolk i øverst tilgjengelige kvalifikasjonskategori.

Tolking i politiavhør gis mer og mer oppmerksomhet. Samtidig som problemstillingen for oppgaven ble utarbeidet, ble det utgitt en masteroppgave ved politihøgskolen rundt bruken av tolk i politiavhør (Lian & Mork-Johansen, 2020) og regjeringen kom 9. april 2021 med forslag til ny lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. i Prop. 156L 2020-2021. Videre forskning bør i større grad se på bruken av ukvalifisert og kvalifisert tolk, og se på forskjellene i kvaliteten. Det bør også sees på forskjellene i kvalifikasjonskategoriene og om annen kompetanse tolken tilegner seg også påvirker kvaliteten. Bruken av ukvalifisert tolk har vist seg å være svært problematisk, og det burde siktes etter å utdanne flere tolker som møter høyere kvalifikasjonskrav, i tillegg til økt kompetanse blant tolkebrukerne.

Litteraturliste:

- Bjerknes, O., & Fashing, I. (2018). *Etterforskning: Prinsipper, metoder og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Buzungu, H. F., & Nordhuus, B. (2020, Juli 29). *Aftenposten Debatt*. Hentet Februar 21, 2021 fra Det er rystende at en tolk bryter taushetsplikten: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/70EjGK/det-er-rystende-at-en-tolk-bryter-taushetsplikten-buzungu-nordhuus>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademiske.
- Granhag, P., & Myklebust, T. (2005). Rettspsykologi og etterforskning. I S. Egge, & J. Strype (Red.), *Politirollen gjennom 100 år, Tradisjon og endring: PHS Forskning 2005:2*. Oslo: Politihøgskolen.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelig metoder* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Hale, S., Goodman-Delahunty, J., & Martchuk, N. (2019). Interpreter performance in police interviews. Differences between trained interpreters and untrained bilinguals. *The Interpreter and Translator Trainer*, 13(2), ss. 107-131, <https://doi.org/10.1080/1750399X.2018.1541649>
- Hassan, A. (2020, Juli 18). *VG*. Hentet Februar 21, 2021 fra Tolk om drapsiktete i Sarpsborg: - Han endret atferd: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/zGdLX4/tolk-om-drapssiktete-i-sarpsborg-han-endret-atferd>
- Hole, S., & Korsnes, M. K. (2020, Januar 30). *6 av 10 tolkar for politi og helsevesen er ufaglærte*. Hentet Februar 21, 2021 fra NRK Møre og Romsdal: https://www.nrk.no/mr/brukar-ukvalifiserte-tolkar_-dom-vart-oppheva-fordi-tolken-ikkje-var-god-nok-1.14881218
- Hultgren, G. (2016, November 17). *Rettsvesenet: Dårlige tolker er en fare for rettsikkerheten*. Hentet Februar 21, 2021 fra Dagbladet: <https://www.dagbladet.no/nyheter/darlige-tolker-er-en-fare-for-rettssikkerheten/65289757>
- IMDi. (2020a). *Om kategoriene*. Hentet April 11., 2021 fra Nasjonalt tolkeregister: <https://www.tolkeregisteret.no/om-kategoriene>
- IMDi. (2020b). *Retningslinjer for god tolkeskikk*. Hentet Mars 18, 2021 fra Integrerings- og mangfoldhetsdirektoratet): <https://www.imdi.no/tolk/tolkens-yrkesetikk>
- Jakobsen, K. K. (2015). Talking i forbindelse med politiafhøring. Problemer og mulige løsninger. *FLEKS - Scandinavian Journal of Intercultural Theory and Practice*, ss. 9-14.

- Justis- og politidepartementet. (2005). *Rett til tolk, Tolking og oversettelse i norsk straffeprosess*.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/jd/rap/2005/0005/ddd/pdfv/240757-rett_til_tolk.pdf.
- Lian, A., & Mork-Johansen, M. (2020). *Legges det godt til rette for tolking? Erfaringsbasert Master i Etterforskning*. [Mastergradsavhandling] Politihøgskolen,
<https://hdl.handle.net/11250/2720662>
- Mayfield, K. (2016). *The issues and challenges surrounding interpreter-assisted investigative interviews of victims and witnesses*. [Mastergradsavhandling] London Metropolitan University, <https://www.hf.uio.no/multiling/english/projects/flagship-projects/forensic/open-access-repository/research/mayfield-2016.pdf>
- Mørk, H. (2019). *Tolking i justissektoren*. Oslo: Cappelen Damm.
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett L21.05.1999 nr.30*. Lovdata.
- Mulayim, S., & Lai, M. (2017). *Ethics for Police Translators and Interpreters*. Broken Sound Parkway: CRC Press.
- Mulayim, S., Lai, M., & Norma, C. (2015). *Police Investigative Interviews and Interpreting: Context, Challenges and Strategies*. Boca Raton: CRC press.
- Nilsen, A. (2015). Lik mulighet for å forstå og bli forstått. I K. Andenæs, N. Gotaas, A. B. Nilsen, & K. Papendorf, *Kommunikasjon og rettsikkerhet* (11. opplag. utg., ss. 37-82). Bergen: Fagbokforlaget.
- Nilsen, A. B. (2011). Tolkemedierte samtaler - makt og avmakt i offentlig sektor. *Norsk Filosofisk Tidsskrift*, 46(1), ss. 62-72.
- Påtaleinstruksen. (1985). *Forskrift om ordning av påtalemyndigheten F28.06.1985 nr 1679*. Lovdata.
- Rieber-Mohn, L. (2020, August 2). *Aftenposten Debatt Kort sagt, søndag 2.august*. Hentet Februar 21, 2021 fra Taushetsplikten gjelder også for tolker:
<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/1n1XKe/kort-sagt-soendag-2-august>
- Riksadvokaten. (2016). *Rundskriv 2/2016 Politiavhør*. Den høyere påtalemyndighet.
- Skaaden, H. (2013). *Den topartiske tolken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Steinkellner, A., & Gulbrandsen, F. (2021, Mars 9). *Statistisk Sentralbyrå*. Hentet April 3, 2021 fra Laveste økning i bosatte innvandrere siden 2002:
<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/laveste-okning-i-bosatte-innvandrere-siden-2002>

Straffeprosessloven. (1981). *Lov om rettergangsmåten i straffesaker L22.05.1981 nr. 25.*

Lovdata.

Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Wilhelmsen, M., Holth, B., Kleven, Ø., & Risberg, T. (2013). *Minoritetsspråk i Norge, En kartlegging av eksisterende datakilder og drøfting av ulike fremgangsmåter for statistikk om språk*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå,
https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/100940?_ts=13d3a8c3cf0

Selvvalgt pensum:

Bjerknes, O., & Fashing, I. (2018). *Etterforskning: Prinsipper, metoder og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

Granhag, P., & Myklebust, T. (2005). Rettspsykologi og etterforskning. I S. Egge, & J. Strype (Red.), *Politirollen gjennom 100 år, Tradisjon og endring: PHS Forskning 2005:2*. Oslo: Politihøgskolen.

Hale, S., Goodman-Delahunty, J., & Martchuk, N. (2019). Interpreter performance in police interviews. Differences between trained interpreters and untrained bilinguals. *The Interpreter and Translator Trainer*, 13(2), ss. 107-131.
<https://doi.org/10.1080/1750399X.2018.1541649>

Jakobsen, K. K. (2015). Talking i forbindelse med politiafhøring. Problemer og mulige løsninger. *FLEKS - Scandinavian Journal of Intercultural Theory and Practice*, ss. 9-14.

Justis- og politidepartementet. (2005). *Rett til tolk, Talking og oversettelse i norsk straffeprosess*.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/jd/rap/2005/0005/ddd/pdfv/240757-rett_til_tolk.pdf.

Lian, A., & Mork-Johansen, M. (2020). *Legges det godt til rette for talking? Erfaringsbasert Master i Etterforskning*. [Mastergradsavhandling] Politihøgskolen, ss. ii, 4-8, 14-20, 35-36, 44, 59-88. <https://hdl.handle.net/11250/2720662>.

Mayfield, K. (2016). *The issues and challenges surrounding interpreter-assisted investigative interviews of victims and witnesses*. [Mastergradsavhandling] London Metropolitan

- University, <https://www.hf.uio.no/multiling/english/projects/flagship-projects/forensic/open-access-repository/research/mayfield-2016.pdf>, ss. 15-44.
- Mørk, H. (2019). *Tolking i justissektoren*. Oslo: Cappelen Damm, ss. 23-34, 39-49, 139-196, 296-316.
- Mulayim, S., & Lai, M. (2017). *Ethics for Police Translators and Interpreters*. Broken Sound Parkway: CRC Press, ss. 65-106.
- Mulayim, S., Lai, M., & Norma, C. (2015). *Police Investigative Interviews and Interpreting: Context, Challenges and Strategies*. Boca Raton: CRC press, ss. XXVIII, 45-71.
- Nilsen, A. (2015). Lik mulighet for å forstå og bli forstått. I K. Andenæs, N. Gotaas, A. B. Nilsen, & K. Papendorf, *Kommunikasjon og rettsikkerhet* (11. opplag. utg., ss. 37-82). Bergen: Fagbokforlaget.
- Nilsen, A. B. (2011). Tolkemedierte samtaler - makt og avmakt i offentlig sektor. *Norsk Filosofisk Tidsskrift*, 46(1), ss. 62-72.
- Skaaden, H. (2013). *Den topartiske tolken*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 17-56, 195-215, 217-232, 234-252.
- Steinkellner, A., & Gulbrandsen, F. (2021, Mars 9). *Statistisk Sentralbyrå*. Hentet April 3, 2021 fra Laveste økning i bosatte innvandrere siden 2002: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/laveste-okning-i-bosatte-innvandrere-siden-2002>
- Wilhelmsen, M., Holth, B., Kleven, Ø., & Risberg, T. (2013). *Minoritetsspråk i Norge, En kartlegging av eksisterende datakilder og drøfting av ulike fremgangsmåter for statistikk om språk*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå, https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/100940?_ts=13d3a8c3cf0

Vedlegg 1 - Liste over søkeord

Norsk	Tolkespesifikke ord	Oversettelse
		Oversetting
		Tolk
		Tolking
		Tolkemediert
	Politispesifikke ord	Avhør
		Etterforskning
		Justis (sektor)
		Offentlig (sektor)
		Politi
		Politiavhør
	Samfunnsvitenskapelige ord	Etikk
		Flerkulturell
		Flerspråklig
		Innvandring
		Innvandringsbefolkningen
		Metode
		Minoritet
		Språk
		Teori
Ord knyttet til utfordring	Kvalifisert	
	Problem	
	Ukvalifisert	
	Utfordring	
Engelsk	Tolkespesifikke ord	Interpreter
		Interpreteting
	Politispesifikke ord	Interview
		Investigaton
		Police
	Ord knyttet til utfordring	Unqualified
		Qualified

Vedlegg 2 - Nasjonalt tolkeregers kvalifikasjonskategorier

Kvalifikasjonskategorier:

- A. De høyest kvalifiserte tolkene med både bachelor og statsautorisasjon
- B. Svært høyt kvalifiserte tolker med bachelor eller statsautorisasjon og grunnemne (minimum 30 studiepoeng i tolking i offentlig sektor)
- C. Høyt kvalifiserte tolker med statsautorisasjon
- D. Godt kvalifiserte tolker med grunnemne (minimum 30 studiepoeng i tolking i offentlig sektor)
- E. Kvalifiserte tolker med tredagerskurs i tolkens ansvarsområde (TAO) og enten bestått

Hentet fra: <https://www.tolkeregisteret.no/om-kategoriene>

Kvalifikasjoner:

- Statsautorisasjon: Tolken har bestått autorisasjonsprøven. Autorisasjonsprøven krever svært gode tolkeferdigheter innen alle samfunnsområder.
- Bachelorgrad: Tolken har en bachelorgrad i tolking i offentlig sektor (180 studiepoeng).
- Grunnemne: Tolken har bestått grunnemnet tolking i offentlig sektor (30 studiepoeng).
- Kurs (TAO): Tolken har gjennomført et offentlig godkjent tredagerskurs om tolkens ansvarsområde.
- Tospråktesten: Tolken har gjennomført en muntlig prøve mellom norsk og et

Hentet fra: <https://www.tolkeregisteret.no/om-kategoriene>

Vedlegg 3 - Retningslinjer for god tolkeskikk

Dette er hovedpunktene i retningslinjene:

- § 1. Tolken skal ikke påta seg oppdrag uten å ha de nødvendige kvalifikasjoner.
- § 2. Tolken skal ikke påta seg oppdrag hvor han/hun er inhabil.
- § 3. Tolken skal være upartisk og ikke tillate at egne holdninger eller meninger påvirker arbeidet.
- § 4. Tolken skal tolke innholdet i alt som sies, intet fortie, intet tillegge, intet endre.
- § 5. Tolken har taushetsplikt.
- § 6. Tolken må ikke i vinnings eller annen hensikt misbruke informasjon som han/hun har fått kjennskap til gjennom tolking.
- § 7. Tolken skal ikke utføre andre oppgaver enn å tolke under tolkeoppdraget.
- § 8. Tolken skal si fra når tolking ikke kan skje på en forsvarlig måte.
- § 9. En statsautorisert tolk som utfører skriftlige oversettelser har ikke adgang til å bruke betegnelsen i forbindelse med bekreftelse av riktigheten av en oversettelse av et dokument, verken på selve oversettelsen eller i et dokument med referanse til oversettelsen.

Hentet fra: <https://www.imdi.no/tolk/tolkens-yrkesetikk>